

Miejsce torfu jest na torfowisku

Z cyklu

„Wiadomości z Ogrodów Kórnickich”

Torfowiska mają ogromne znaczenie dla regulacji klimatu zarówno globalnie, jak i lokalnie. Ich udziału w magazynowaniu CO₂ nie można przecenić. W Europie magazynują one pięć razy więcej węgla niż lasy, przy znacznie mniejszej zajmowanej powierzchni! Mają także ogromne znaczenie dla retencji (gromadzenia i przetrzymywania) wody oraz jej obiegu w biosferze. Osuszając i degradując torfowiska, człowiek przyczynił się do uwolnienia znacznych ilości dwutlenku węgla do atmosfery i zaburzenia lokalnego obiegu wody, co nie pozostało obojętne dla klimatu.

Aktywnie akumulujące torf naturalne torfowiska nazywamy bagnami. Charakteryzują się one występującą tam warstwą torfu, roślinnością bagienną i wysyceniem podłoża wodą. Wszystkie bagna są torfowiskami, natomiast osuszone torfowiska nimi już nie są. Około 85% bagien w Polsce zostało już osuszonych. Jeszcze gorzej jest na zachodzie naszego kontynentu, gdzie Niemcy i Holendrzy osuszyli już niemal wszystkie torfowiska (odpo-

wiednio 98% i 94%). Wciąż duże obszary bagiennie występują w Skandynawii, Rosji, Białorusi i Wielkiej Brytanii.

Bagno jest szczególnie pod względem ilości węgla, jakie jest w stanie zakumulować. Podczas gdy większość ekosystemów ma bilans mniej więcej zerowy, tzn. asymiluje tyle CO₂ ile z powrotem oddaje w procesach oddychania, to torfowisko ma ujemny bilans węgla. Materia organiczna, która do bagna „wpada”, pozostaje w nim uwięziona na lata. To sprawia, że torfowiska są najefektywniejszymi magazynami organicznego węgla w przeliczeniu na powierzchnię. Zajmując 3% powierzchni wszystkich łądów na świecie, zawierają dwukrotnie większą ilość węgla niż wszystkie lasy i zbliżoną do ilości węgla zawartej w atmosferze w postaci CO₂.

Biomasa mozolnie akumulowana w torfowisku przez tysiące lat, w przypadku jego osuszenia stanowi istotne zagrożenie dla klimatu. Kiedy do torfu dostaje się tlen, torf staje się łatwym środowiskiem do zasiedlenia przez mikroorganizmy, które doprowadzają do dekompozycji (rozkładu) materii organicznej. Jednym z produktów tlenowego rozkładu torfu jest dwutlenek węgla. Przyjmując, że jeśli hektar torfowiska w stanie bagiennym usuwa z atmosfery średnio 1 tonę CO₂ rocznie, to z tego samego hektara osuszonego torfowiska w tym czasie zostanie wyemitowane od kilku do kilkadziesiąt ton tego gazu!

Ochrona torfowisk to niewątpliwie trudne zadanie, w które muszą zaangażować się

Od co najmniej trzech dekad silne dążenia do eliminacji wykorzystania torfu w ogrodnictwie widać w Wielkiej Brytanii. Rok 2021 stał się punktem zwrotnym, kiedy 18 maja wprowadzono tam zakaz sprzedaży torfu dla klientów detalicznych najpóźniej w 2024 roku, a dla profesjonalnych odbiorców (takich jak np. producenci roślin ozdobnych) – w roku 2030. W Unii Europejskiej na razie takich kroków nie widać. Ale to nie oznacza, że musimy czekać na odgórne zakazy i nakazy. Jako konsumenci możemy brać przykład z Brytyjczyków! W polskich sklepach i centrach ogrodniczych pojawia się coraz więcej podłoży będących alternatywą dla torfu. Wystarczy używać do swoich domowych

i przydomowych upraw zamienników, aby zmniejszyć zużycie, a tym samym, wydobycie torfu. Jak obliczył rząd Wielkiej Brytanii, zakaz korzystania z torfu tylko w ogrodnictwie przyczyni się do przywrócenia 35 000 hektarów torfowisk, i to zaledwie w ciągu jednego roku! Bardziej przyjazny dla środowiska kompost również świetnie się sprawdzi w naszych

Torfowisko Kusowo (Fot. Leszek Karliński)

środowiska polityczne i administracyjne. Fundusz Unii Europejskiej na rzecz Sprawiedliwej Transformacji zakłada stopniowe wycofywanie się z wydobycia torfu. Czy jest coś, co można zrobić, żeby dołożyć swoją własną cegiełkę do ochrony bagien? Branża ogrodnicza, zwłaszcza produkcja roślin ozdobnych, wymaga podłoży dobrej jakości, standaryzowanych i powtarzalnych dla użytkownika, do tego dostępnych w korzystnej cenie. Torf od wielu lat spełnia te wymagania i wydaje się materiałem niezastąpionym zarówno w uprawach profesjonalnych, jak i amatorskich. Zapotrzebowanie na podłoża uprawowe stale rośnie. Raport Uniwersytetu Wageningen wykazał, że do 2050 roku popyt na nie zwiększy się aż o 400% w stosunku do 2020 roku!

ogródkach, skrzynkach i doniczkach balkonowych.

Zbliża się wiosna, pomyślny więc, co możemy zrobić w tym roku inaczej w naszych ogródkach i domach, aby dołożyć własną cegiełkę do ochrony zarówno całego środowiska, jak i jego części – klimatu. Niech wybór podłoży bez torfu będzie pierwszym, małym krokiem w ograniczeniu emisji CO₂. Pamiętajmy także, że jako konsumenci kreujemy popyt na produkty. Zmniejszając popyt na podłoża torfowe dajemy znać producentom, że one nas nie interesują. To z kolei spowoduje zmniejszenie jego wydobycia. Taka postawa z pewnością przyczyni się do ochrony otaczającej nas przyrody.

♦ Hanna Fuchs
Instytut Dendrologii PAN